

Sygn. akt VI U-upr 484/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 września 2020r.

Sąd Rejonowy Gdańsk – Południe w Gdańsku Sekcja ds. Ubezpieczeń Społecznych w VI Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Dorota Witkowska
Protokolant:	stażysta Dobrawa Kopowska

po rozpoznaniu w dniu 16 września 2020 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o świadczenie rehabilitacyjne

z odwołania od decyzji z dnia 8 marca 2019 r., znak (...) - (...)

I. Zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje M. S. prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 1 listopada 2018r. do 15 grudnia 2018r. oraz uchyla nałożony na nią obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego z funduszu chorobowego w kwocie 2.572,65 zł za ten okres.

sygn. akt VI1 U 484/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 marca 2019 r. znak (...) - (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił M. S. prawa do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 1 listopada 2018 r. do 15 grudnia 2018 r. oraz zobowiązał ją do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego z funduszu chorobowego w kwocie 2.572,65 zł za ten okres.

W uzasadnieniu decyzji wskazano, że ubezpieczona została pouczona, że świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury, a mimo to pobierała świadczenie rehabilitacyjne w okresie, w którym przyznano jej prawo do emerytury.

/decyzja w aktach ZUS - k. 8/

Od powyższej decyzji odwołała się ubezpieczona. Zaskarżyła decyzję w całości i wniosła o „oddalenie żądania” ZUS o zwrot kwoty 2.572,65 zł.

W uzasadnieniu wskazała, że emeryturę przyznano od 1 listopada 2018 r. jednak nie wypłacono jej za ten miesiąc. Emeryturę wypłacono dopiero od grudnia 2018 r. W ocenie ubezpieczonej nie pobrała ona jednocześnie świadczenia rehabilitacyjnego oraz emerytury za listopad 2018 r.

/odwołanie – k. 3/

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu wskazał, że ubezpieczona, której przyznano świadczenie rehabilitacyjne została pouczona, że świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury. Ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie jej emerytury w dniu 19 listopada 2018 r. Emerytura została przyznana od 1 listopada 2018 r. Ubezpieczona pobrała 31 grudnia 2018 r. świadczenie rehabilitacyjne za okres od 1 listopada 2018 r. do 15 grudnia 2018 r., wypłacone przez Centrum (...), zatem powstała nadpłata, która podlega zwrotowi.

/odpowiedź na odwołanie – k. 5/

W piśmie z dnia 14 lutego 2020 r. organ wyjaśnił, że decyzja o prawie do emerytury została wysłana do ubezpieczonej listem zwykłym w dniu 28 grudnia 2018 r. Podjęcie wypłaty emerytury nastąpiło od dnia 1 grudnia 2018 r.

/pismo z dnia 14 lutego 2020 r. – k. 18/

Płatnik składek U (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w G. nie przystąpił do postępowania w charakterze zainteresowanego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 24 sierpnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał M. S. prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 18 sierpnia 2018 r. do dnia 15 grudnia 2018 r. Jednocześnie pouczono ubezpieczoną m.in., że świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury. Pouczono również, że o okolicznościach mających wpływ na uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego należy niezwłocznie powiadomić podmiot dokonujący jego wypłaty.

/dowody: decyzja z dnia 24 sierpnia 2018 r. z pouczeniem – akta ZUS nienumerowane/

W dniu 19 listopada 2018 r. M. S. złożyła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę. We wniosku oświadczyła, że pobiera zasiłek chorobowy do 15 grudnia 2018 r. oraz nadal pozostaje w stosunku pracy.

/dowody: wniosek o emeryturę – k. 19-21/

Decyzją z dnia 18 grudnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał M. S. emeryturę w kwocie zaliczkowej od dnia 1 listopada 2018 r. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że wypłata emerytury podlega zawieszeniu, gdyż M. S. kontynuuje zatrudnienie, a w celu wypłaty emerytury należy przedłożyć w oddziale ZUS świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą na rzecz którego praca ta była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury oraz wniosek o podjęcie wypłaty emerytury.

Powyższą decyzję wysłano ubezpieczonej w dniu 28 grudnia 2018 r. (piątek) listem zwykłym.

Decyzją z dnia 18 grudnia 2018 r. ustalono również okresową emeryturę kapitałową.

/dowody: decyzja z dnia 18 grudnia 2018 r. – k. 22-23, decyzja z dnia 18 grudnia 2018 r. – k. 24-26, przyznanie pozwanego - pismo z dnia 12 lutego 2020 r. – k. 27/

M. S. pozostawała w stosunku pracy do 14 grudnia 2018 r.

W dniu 31 grudnia 2018 r. płatnik składek U (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w G. wypłacił ubezpieczonej świadczenie rehabilitacyjne za okres od 1 listopada 2018r. do 15 grudnia 2018r.

/bezsporne/

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się zasadne.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o okoliczności bezsporne oraz dowody w postaci dokumentów. Oceniając dowody Sąd dał im wiarę w zakresie jaki wskazano, bowiem dowody te wraz z okolicznościami bezspornymi tworzyły logiczną i spójną całość. Okoliczności bezsporne nie budziły wątpliwości, podobnie jak dokumenty, których prawdziwości i autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron.

W niniejszej sprawie bezsporne pozostawało, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał ubezpieczonej prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 18 sierpnia 2018 r. do 15 grudnia 2018 r., którego ostatnia część została wypłacona 31 grudnia 2018 r. oraz przyznał jej prawo do emerytury na okres w części tożsamy - od 1 listopada 2018 r., przy czym wypłatę emerytury zawieszono z uwagi na trwający stosunek pracy i podjęto od 1 grudnia 2018 r. Decyzja przyznająca prawo do emerytury została wydana już po upływie okresu na który przyznano ubezpieczonej świadczenie rehabilitacyjne (18 grudnia 2018r.) i wysłana w piątek 28 grudnia 2018r.

Sporne natomiast było, czy w okolicznościach sprawy, ubezpieczona utraciła prawo do świadczenia rehabilitacyjnego oraz czy ma obowiązek zwrotu świadczenia pobranego za okres pokrywający się z okresem przyznanej emerytury.

Ustawa z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2017.1778, ze zm. – zwana dalej ustawą systemową) w art. 84 ust. 1 przewiduje, że osoba, która pobrała nienależnie świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Stosownie przy tym do art. 84 ust. 2, za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania oraz
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Zgodnie z powołanym przepisem, obowiązkiem zwrotu objęte są wyłącznie świadczenia nienależnie pobrane. Są to świadczenia wypłacone bez podstawy prawnej z elementami odnoszącymi się do woli (stanu świadomości) lub określonego działania (zaniechania) osoby, która nienależnie świadczenie pobrała. Obowiązek zwrotu obejmuje zatem świadczenia pobrane przy świadomości pobierającego o nieprzysługiwaniu tego świadczenia w całości lub w części od początku jego pobierania lub w następstwie później zaszłych zdarzeń. Dotyczy to zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach dotyczących braku prawa do pobierania świadczenia, jak i osoby, która uzyskała świadczenie na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu rentowego. Świadomość nienależności świadczenia może mieć źródło w pouczeniu udzielonym przez organ rentowy co do okoliczności powodujących konieczność zwrotu świadczenia bądź też może wynikać z zawinionej działalności osoby, która spowodowała wypłatę świadczeń.

W przedmiotowej sprawie obowiązek zwrotu pobranych świadczeń pozwany organ wywodził z treści art. 84 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy systemowej, nie podnosił bowiem, iż ubezpieczona miałaby składać nieprawdziwe zeznania, fałszywe dokumenty albo świadomie wprowadzić go w błąd. Z niekwestionowanej podstawy faktycznej sprawy wynika, że ubezpieczona za okres od 18 sierpnia 2018 r. do 15 grudnia 2018 r. otrzymała świadczenie rehabilitacyjne, którego

ostatnią część wypłacono jej w dniu 31 grudnia 2018 r. W dniu 19 listopada 2018 r. złożyła wniosek o emeryturę, w którym jednoznacznie wskazała, iż jest uprawniona do świadczenia, które nazwała zasiłkiem chorobowym a w rzeczywistości było świadczeniem rehabilitacyjnym. Wskazała także datę końcową uprawnienia. Dopiero decyzją z dnia 18 grudnia 2018 r. organ przyznał jej prawo do emerytury od dnia 1 listopada 2018 r. Brak jest jednocześnie informacji o dacie doręczenia decyzji ubezpieczonej. Organ wskazał, że decyzję wysłano 28 grudnia 2018 r. Z zasad doświadczenia życiowego wynika, że skoro organ wysłał decyzję w piątek, to najbliższym możliwym terminem doręczenia ubezpieczonej decyzji był poniedziałek 31 grudnia 2018 r., przy czym brak jest możliwości ustalenia dokładnej daty, z uwagi na wysłanie ubezpieczonej decyzji listem zwykłym.

Zgodnie z art. 18 ust. 7 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U.2017,1368, ze zm. – zwana dalej ustawą zasiłkową) świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej m.in. do emerytury lub renty z tytułu niezdolności. Podkreślenia wymaga jednakże ponownie, że obecnie ocenianą sytuację ubezpieczonej ukształtowała decyzja wydana dopiero 18 grudnia 2018r. i przyznającą prawo do emerytury. W konsekwencji w okresie od 18 sierpnia 2018 r. do 15 grudnia 2018 r. zarówno ubezpieczona, organ, jak i płatnik przyjmowali – i słusznie - że ubezpieczonej przysługiwało prawo do świadczenia rehabilitacyjnego. W tym miejscu należy wskazać na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2010 (I UK 41/10, legalis Numer 315900), w którym wskazano, że osobą uprawnioną do emerytury w rozumieniu art. 18 ust. 7 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa jest osoba, która spełnia wszystkie przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia i której prawo do emerytury zostało ustalone decyzją organu rentowego (podkreślenie własne), nawet jeśli uległo ono zawieszeniu z powodu kontynuowania zatrudnienia. Zatem zbieg prawa do świadczeń (świadczenia rehabilitacyjnego i emerytury) w ocenie Sądu jest w przypadku ubezpieczonej pozorny z uwagi na brak przyznanego prawa do emerytury (brak decyzji przyznającej) w okresie przysługiwania jej świadczenia rehabilitacyjnego.

Jak wyjaśnił to Sąd Najwyższy w wyroku z 17 stycznia 2019r. (III UK 6/18, Legalis Numer 1872626) „brak jest możliwości zastąpienia z mocą wsteczną prawa do legalnie zrealizowanego świadczenia z ubezpieczenia społecznego innym świadczeniem. Skoro ubezpieczony w okresach pobrania świadczenia rehabilitacyjnego nie miał ustalonego prawa do renty, to nie zachodziły podstawy do stosowania dyspozycji art. 18 ust. 7 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1368) wykluczających prawo do dwóch świadczeń z ubezpieczenia społecznego, które nie zbiegły się równocześnie w tych samych okresach. Oznacza to, że obie przesłanki do potencjalnego zastosowania art. 84 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 300) w postaci wystąpienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczenia rehabilitacyjnego oraz pouczenia o braku prawa do jego pobierania wraz z przysługującą rentą z tytułu niezdolności do pracy powinny wystąpić łącznie i równocześnie w trakcie „zbiegu” prawa do takich konkurencyjnych świadczeń, z prymatem uprawnień rentowych, a nie dopiero po zakończeniu okresów legalnego zrealizowania ówczesnie przysługującego jednego świadczenia rehabilitacyjnego.

Prawa do ustalonego i pobranego na podstawie ostatecznej decyzji organu rentowego świadczenia z ubezpieczenia społecznego nie mógł z braku adekwatnej podstawy prawnej utracić ubezpieczony, który nabył i zrealizował to świadczenie legalnie i w dobrej wierze (podkreślenie własne), tj. w okolicznościach, które nie kwalifikowały stanu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego, które nie było wypłacone w okolicznościach powodujących ustanie ówczesnie niespornego prawa do świadczenia rehabilitacyjnego w okresach jego legalnego przysługiwania i pobrania, choćby nawet ubezpieczony był pouczone o „potencjalnym”, ale potwierdzonym dopiero późniejszym prawomocnym wyrokiem sądowym ustaleniu z datą wsteczną prawa i prymatu później przyznanej renty z tytułu niezdolności do pracy. Konkretnie rzecz ujmując, w prawie ubezpieczeń społecznych nie ma podstawy prawnej, z której wynikałoby, że prawo do legalnie zrealizowanego świadczenia z ubezpieczenia społecznego może być unicestwione lub „zastąpione” z mocą wsteczną innym świadczeniem wskutek późniejszego prawomocnego wyroku sądowego przyznającego konkurencyjne świadczenie z ubezpieczenia społecznego.” Powyższe wywody zachowują aktualność – zdaniem Sądu - także w przypadku prawa do emerytury a nie tylko renty, a w myśl tego co wcześniej powiedziano, że uprawnienie wyznacza nie tylko spełnienie wszystkich przesłanek, ale także jego ustalenie w decyzji (j/

w wyrok SN z 24.08.2010r.; I UK 41/10), to wywody powyższe są także aktualne w odniesieniu „następczego” wydania decyzji potwierdzającej wstecznie uprawnienie ubezpieczonego a nie tylko w przypadku wydania prawomocnego wyroku, jak w cytowanym wyroku z dnia 17 stycznia 2019r.

W innym zaś wyroku (wyrok z dnia 2 grudnia 2009 r. I UK 174/09, Lex nr 585709) Sąd Najwyższy wskazał, że „podstawowymi warunkami uznania, że wypłacone świadczenie podlega zwrotowi w myśl komentowanego przepisu (art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej) jest, po pierwsze, brak prawa do świadczenia oraz, po drugie, świadomość tego osoby przyjmującej to świadczenie, płynąca ze stosownego pouczenia. Obie te przesłanki wystąpić muszą w trakcie pobierania świadczenia, a nie po zaprzestaniu jego wypłaty.”.

Innymi słowy, jeśli w trakcie pobierania świadczenia jest ono „należne”, a okoliczności wyłączające do niego prawo, a w konsekwencji wiedza o tym świadczeniobiorecy, wystąpiły post factum, nie ma podstaw do uznania, że należności wypłacone podlegają zwrotowi na podstawie art. 84 ustawy systemowej. Taka zaś sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie. Ubezpieczona w trakcie pobierania świadczenia rehabilitacyjnego miała do niego prawo, nie zachodziły bowiem wówczas okoliczności wskazane w art. 18 ust. 7 ustawy zasiłkowej. W tym okresie bowiem ubezpieczona nie miała ustalonego prawa do emerytury. Dopiero wsteczne przyznanie emerytury decyzją organu, także za okres obejmujący pobieranie świadczenia rehabilitacyjnego oraz późne wysłanie zawiadomienia o przyznaniu emerytury, spowodowało stan pobrania dwóch wykluczających się świadczeń.

Mając na uwadze powyższe – zdaniem Sądu - nie ma podstaw w niniejszej sprawie ani żądanie od ubezpieczonej zwrotu świadczenia rehabilitacyjnego ani uznanie, że nie miała do niego prawa. Nie może budzić bowiem wątpliwości, iż ubezpieczona była uprawniona do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 1 listopada 2018 r. do 15 grudnia 2018 r. i w tym okresie nie zachodziły jakiegokolwiek przesłanki prawo to wyłączające, albowiem prawo do emerytury organ przyznał jej dopiero decyzją z dnia 18 grudnia 2018 r. i to z mocą wsteczną od dnia 1 listopada 2018 r. „Następcza” wiedza ubezpieczonej o przyznaniu emerytury nie stanowi podstawy do uznania, że należności wypłacone jej wcześniej podlegają zwrotowi na podstawie art. 84 ustawy systemowej. Podkreślić należy, że organ rentowy nie złożył dowodu doręczenia ubezpieczonej decyzji wysłanej 28 grudnia 2018r. (piątek), zatem usprawiedliwione jest stwierdzenie, że w chwili pobrania świadczenia rehabilitacyjnego (31 grudnia 2018r. poniedziałek) mogła nie mieć nawet wiedzy o przyznanej jej emeryturze.

Z uwagi na powyższe, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.